

УУЛ УУРХАЙН САЛБАРЫН АВЛИГЫН ЭРСДЛИЙГ БУУРУУЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Эрсдэл бүхий үйл ажиллагааны төрөл	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Шалгуур хүрэх үр дүн	Хугацаа	Хариуцах эзэн
Эрх зүйн орчныг сайжруулах чиглэлээр					
1.	Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл олгох	Орон нутгаас санал авах хугацааг нэмэх, Орон нутагт тусгай зөвшөөрөл олгох санал ирэхэд бүх ард иргэдэд мэдээллэдэг болох талаар холбогдох /АМТХ,ЗЗНДНТУТХ/ хуулинд нэмэлт өөрчлөлт оруулах	-Иргэдийн оролцоо нэмэгдэнэ. -Ил тод байдал хангагдана.	2016 оны 3 дугаар улирал	Уул уурхайн яамны Стратегийн бодлого, төлөвлөлтийн газар
2.		Сонгон шалгаруулалтын комиссын гиүүдэд тавигдах шаардлага, бүрэлдэхүүн томилох үйл явцыг ил тод болгох;	-Ил тод байдал хангагдана.	2016 он	Уул уурхайн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар Ашигт малтмалын газар
3.		Хэтийн төлөв бүхий буюу эрдсийн хуримтлалын нэр томъёог тодорхой болгох талбай сонгож байгаа үндэслэлийг ил тод болгох, <i>аргачлал, замыг тодорхой болгож</i> (ЭБМЗ-өөр хэлэлцэж шийдвэрлэх гм)	-Ил тод байдал хангагдана.	2016 он	Уул уурхайн яамны Стратегийн бодлого, төлөвлөлтийн газар Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар Ашигт малтмалын газар
4.	Ашигт малтмал хайх, ашиглах, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, тайлантай холбоотой	Уулын ажлын өлөвлөгөөг хүлээн авахтай холбоотой дүрэм, журмыг хянаж, хуулинд нийцүүлэх	-Эрх үйвэр орчин сайжирна.	2016 он	Уул уурхайн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар Ашигт малтмалын газар
5.		Ашигт малтмал ашиглахүйл ажиллагааны төлөвлөгөө, тайланг хянаж хүлээн авах хугацааг тодорхой зааж өгөх;	Эрх үйвэр орчин сайжирна.	2016 он	Уул уурхайн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар Ашигт малтмалын газар
6.	Эрдэс баялагийн мэргэжлийн өвлөлөөр хайгуулын тайлан болон ТЭЗҮ хэлэлцэх, хүлээн авах	Мэргэжлийн холбоод, ТББ-аас олгосон шинжээчийг томилж, ЭБМЗ бүртгэдэг болох эрх зүйн орчныг бий болгох	Мэргэжлийн холбоод ТББ-ын оролцоог нэмэгдүүлнэ. Эрх үйвэр орчин сайжирна.	2016 он	Уул уурхайн яамны Стратегийн бодлого, төлөвлөлтийн газар Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөл

7.		Санаатайгаар буруугүйгээт гаргасан шинжээчдэд хүлээлгэх үүрэг хариуцлагыг холбогдох журамд нэмэлт оруулж тодорхой болгох	Хариуцлагын тогтолцоо сайжирна.	2016 он	Уул уурхайн яамны Стратегийн бодлого, төлөвлөлтийн газар Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөл
8.		Зөвлөлийн гишүүн нь шинжээчээр ажиллах эсэх, мөн нэг шинжээчийн жилд хийх шинжээчийн ажлын тоог ажлын ачаалалд нийцсэн тодорхой болгох эсэх ажлыг шийдвэрлэх	Эрх үйвэр орчин сайжирна.	2016 он	Уул уурхайн яамны Стратегийн бодлого, төлөвлөлтийн газар Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөл
9.	Орон нутаг, иргэдтэй харилцах харилцаа	Төсвийн тухай хуулийн 23.9-г өөрчлөх талаар Сангийн яамтай зөвшилцөх	Эрх үйвэр орчин тодорхой болно.	2016 он	Уул уурхайн яамны Стратегийн бодлого, төлөвлөлтийн газар Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөл Авлигатай тэмцэх газар
10.	Уурхайн хаалт, байгаль орчны нөхөн сэргээлт	Уурхайн хаалтын журмыг боловсруулж батлуулах хяналтын хөндлөнгийн механизмыг бий болгох	Эрх үйвэр орчин сайжирна.	2016 он	Уул уурхайн яамны Стратегийн бодлого, төлөвлөлтийн газар
11.		Хяналт шалгалтын хууль эрх зохицуулалтын давхардлыг багасгах; Хууль эрх зүйн давхардлыг хянаж үзэх, шат дараатайгаар хэрэгжүүлэх	Эрх үйвэр орчин сайжирна.	2016 он	Уул уурхайн яамны Стратегийн бодлого, төлөвлөлтийн газар, Ашигт малтмалын газар
12.	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээтэй холбоотой	Өртөг нөхөх зардалд ямар зардал оруулж тооцох талаар хууль эрх зүйн зорчинг тодорхой болгох (хэлэлцүүлэг хийх)	Эрх үйвэр орчин тодорхой болно	2016 он	Уул уурхайн яамны Түлшний бодлого, зохицуулалтын газар Газрын тосны газар Авлигатай тэмцэх газар
13.		“Гэрээлэгчийг сонгон шалгаруулах журам”-д өөрчлөлт оруулж, Үнэлгээний хорооны гишүүдийн бүрэлдэхүүнд мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын төлөөллийг оролцуулах	Эрх үйвэр орчин сайжирна. Ил тод нээлттэй, шударга зарчмыг бүрдүүлнэ.	2016 он	Уул уурхайн яамны Түлшний бодлого, зохицуулалтын газар Газрын тосны газар
Мэдээлэл сурталчилгаа, сургалт семинар					
14.	Геологи, уул уурхай салбарын талаарх үнэн	Иргэдэд уул уурхайн үйл ажиллагааны талаар ойлголт мэдлэгтэй болгох үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх;	Иргэдэд үнэн зөв мэдээлэл авах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	2016 он	УУЯ, АМГ, Авлигатай тэмцэх газар НҮБ-ын өгжлийн хөтөлбөр,

	зөв мэдээллийг иргэдэд хүргэх				Нутгийн удирдлага, Мэргэжлийн холбоод, компаниуд,
15.		Хууль, журмын талаар нэг ойлголттой болгох талаар арга хэмжээ авч ажиллах, сургалт семинар явуулах,	Авлигын эрсдэл буурна.	2016 он	УУЯ, АМГ, Мэргэжлийн холбоод, компаниуд Авлигатай тэмцэх газар
16.		Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээний талаар сургалт явуулах, мэдээлэх сурталчлах ажлыг зохион байгуулах	Гэрээний талаар мэдээллийг иргэд аж ахуйн нэгжид хүргэнэ. Авлигын эрсдэл буурна.	2016 он	АМГ, Нутгийн удирдлага, Мэргэжлийн холбоод, Авлигатай тэмцэх газар НҮБ-ын өгжлийн хөтөлбөр
Хүнд сурталыг арилгах, нээлттэй ил тод байдлыг хангах зохион байгуулалтын үйл ажиллагаа					
17.	Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл олгох	Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл олгохтой холбоотой үйл ажиллагааг ил тод болгох	Мэдээлийн ил тод байдал хангагдана.	2016 он	Уул уурхайн яамны Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар Авлигатай тэмцэх газар Ашигт малтмалын газар ТЕГ/КАБХ/
18.		Орон нутгаас гаргаж буй татварын өндөр хөндөгчтэй хандах	Хоорондын уялдаа холбоо сайжирна.	2016 он	Ашигт малтмалын газар
19.	Ашигт малтмал хайх, ашиглах, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, тайлантай холбоотой	Хянагдсан уулын ажлын төлөвлөгөө, тайланд бусад агентлагаас хяналт тавьж болох мэдээллийн системийг бий болгох	Мэдээллийн систем бий болно.	2016 он	Ашигт малтмалын газар
20.		Батлагдсан хайгуулын болон уулын ажлын төлөвлөгөө, байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний жагсаалт нууцад үл хамаарах мэдээллийг нийтэд ил тод болгох арга хэмжээг авах	Мэдээлийн ил тод байдал хангагдана.	2016 он	Ашигт малтмалын газар
21.	Эрдэс баялагийн мэргэжлийн өвлөлөөр хайгуулын тайлан болон ТЭЗҮ хэлэлцэх, хүлээн авах	Эрдэс баялагийн мэргэжлийн өвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэхээр өгсөн ТЭЗҮ-г үргэсэн хугацаа, өргөдөл гаргагч компани, хэлэлцүүлэгт оруулах хугацаа зэргийн талаарх мэдээллийг онлайн цаар б баталгаажуулж, олон нийтэд ил тод болгох;	Мэдээлийн ил тод байдал хангагдана.	2016 он	Уул уурхайн яамны Стратегийн бодлого, төлөвлөлтийн газар, Эрдэс баялагийн мэргэжлийн өвлөл Ашигт малтмалын газар
22.	Уул уурхайн компанийн үйл ажиллагаанд хийх хяналт шалгалттай	Уул уурхайн компаниуд дотоод хяналттай болгох, тогтолцоог боловсронгуй болгох;	Хяналтын механизм сайжирна.	2016 он	Уул уурхайн яам, Мэргэжлийн холбоод, компаниуд

	холбоотой эрсдэл				
23.	Уул уурхайн компанийн үйл ажиллагаанд хийх хяналт шалгалттай холбоотой эрсдэл	Хяналт шалгалттай холбоотой мэдээ, мэдээллийн сан бий болгох, хяналт шалгалтын давхардлын тоог ил тод болгох;	Хүнд суртлыг арилгана. Мэдээлийн ил тод байдал хангагдана	2016 он	Уул уурхайн яамны Стратегийн бодлого, төлөвлөлтийн газар Эрдэс баялгийн мэргэжлийн өвлөл, АМГ, МХЕГ, БОНХАЖЯ
24.		Хяналт, шалгалттай холбоотой мэдээллийн үгээлтийг сайжруулах	Мэдээлийн ил тод байдал хангагдана	2016 он	Уул уурхайн яамны Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар АМГ, МХЕГ, БОНХАЖЯ
25.	Орон нутагт үзүүлж буй хандив, тусламжтай холбоотой эрсдэл	Орон нутагт байгуулагдсан гэрээнүүдийг ил тод болгох	Мэдээлийн ил тод байдал хангагдана	2016 он	Уул уурхайн яам Авлигатай тэмцэх газар Ашигт малтмалын газар Нутгийн удирдлага, Мэргэжлийн холбоод, компаниуд
26.		Уул уурхайн компани, нутгийн иргэд хоорондын харилцааг сайжруулах, итгэлцлийг нэмэгдүүлж, тайлагнадаг, санал солилцдог механизмыг бий болгох	Иргэдийн оролцоог сайжруулна.	2016 он	Ашигт малтмалын газар Нутгийн удирдлага, Мэргэжлийн холбоод, компаниуд
27.	Худалдан авах ажиллагаа	Худалдан авах ажиллагааны сертификатын сургалтанд оролцогчдын тоог нэмэгдүүлж, сонгон шалгаруулалтын комиссыг сэлгэн ажиллах нөхцлөөр хангах	Шударга байдлыг хангана.	2016 он	Уул уурхайн яам Стратегийн бодлого, төлөвлөлтийн газар
28.	Аж үйлдлийн ажиллагааны тусгай зөвшөөрөл олгох	Олон шат дамжлага, хүнд сурталыг багасгах	Хүнд суртлыг арилгана.	2016 он	Уул уурхайн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газар Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар Түлшний бодлого, зохицуулалтын газар Авлигатай тэмцэх газар Ашигт малтмалын газар
29.		Зөвшөөрөл олгох, шийдвэрлэж буй үйл явцыг ил тод болгох	Ил тод байдлыг хангана	2016 он	Уул уурхайн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газар Бодлогын хэрэгжилтийг

					зохицуулах газар Түлшний бодлого, зохицуулалтын газар Авлигатай тэмцэх газар Ашигт малтмалын газар
30.		Дотоод хяналтыг сайжруулах	Дотоодын хяналт сайжирна.	2016 он	Уул уурхайн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газар, Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар
31.	Бусад яамрын т байгууллагад уламжлах	ЗГХЭГ болон Орон нутагт Талуудын үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгох; Мэдээллийн хүртээж, ил тод байдлыг сайжруулах; Уул уурхайн компани, нутгийн иргэд хоорондын харилцааг сайжруулах, итгэлцлийг нэмэгд, тайлагнадаг, санал солилцдог механизмыг бий болгох; Сангийн яаманд Уул уурхайн компаниудын татварын асуудлаар олон улсын туршлага судлах, хяналтын тогтолцоог сайжруулах Төсвийн тухай хуулийн 23.9-г өөрчлөх талаар Сангийн яамтай тохиролцох БОНХАЖЯ-д БОНҮнэлгээ эрхлэгчид, БО аудиторчуудын мэргэшсэн ба бие даасан байдал, чадамжийг дээшлүүлэх Бизнесийн байгууллагууд ISO 14001:2015 байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны стандарт нэвтрүүлэх техникийн зохицуулалт буй болгох, Уурхайн хаалтын менежментийн эрх зүйн орчин, арга хэрэгсэл бий болгох МХЕГ-т Хяналт шалгалтын хууль эрх зүйн зохицуулалтын давхардлыг багасгах Хяналт шалгалттай холбоотой мэдээ, мэдээллийн сан бий болгох, хяналт шалгалтын төр, дүн зэрэг мэдээллийг нээлттэй, ил тод болгох; Хяналт, шалгалттай холбоотой мэдээллийн түгээлтийг сайжруулах			Уул уурхайн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газар Бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар Түлшний бодлого, зохицуулалтын газар Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар Ашигт малтмалын газар Авлигатай тэмцэх газар

ХЯНАСАН: АЖЛЫН ХЭСГИЙН АХЛАГЧ БӨГӨӨД
ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ ДОТООД АУДИТЫН ГАЗРЫН ДАРГА

Д.ЖАВХЛАНБОЛД

ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ НЭГТГЭЖ БОЛОВСРУУЛСАН: НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА БӨГӨӨД

УУЛ УУРХАЙН САЛБАРЫН АВЛИГЫН ЭРСДЛИЙГ БУУРУУЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Үйл ажиллагааны чиглэл	Эрсдэл	Шалтгаан нөхцөл	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Шалгуур хүрэх үр дүн	Хугацаа	Хариуцах эзэн
1	Эрдэс баялагийн мэргэжлийн зөвлөлөөр ТЭЗҮ болон Геолоийн тайлан хэлэлцэх, нөөц хүлээн авах	- Хээл хахууль авах нөхцөл үүсэх - Нөөцийн тухай болон геологийн мэдээллийн өвийн мэдээлэл буруу ташаа гарах		- Мэргэжлийн холбоод, ТББ-аас олгосон шинжээчийг томилж, ЭБМЗ бүртгэдэг болох			Уул уурхайн яам Ашигт малтмалын газар
2	Уулын ажлын төлөвлөгөө батлах	- Улсын өсвийн орлогыг буруу тооцох, статистикийн мэдээ, мэдээлэл буруу ташаа гарах		- Уулын ажлын төлөвлөгөөг хүлээн авахтай холбоотой дүрэм, журмыг хянаж, хуулинд нийцүүлэх - Ашигт малтмал ашиглах үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, тайланг хянаж үлээн авах хугацааг тодорхой зааж өгөх;			Уул уурхайн яам Ашигт малтмалын газар

3	Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээ, ба байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө батлах, тайлан хүлээн авах.	- БОНҮнэлгээ хийдэг байгууллагуудын мэргэшсэн байдал, чадамж сул - БОНҮнэлгээ нь зөвхөн олборлолт эхлүүлэх арга хэрэгсэл болсон, зорилт ба зорилгондоо хүрдэггүй		- БОНҮнэлгээ эрхлэгчид, БО аудиторуудын мэргэшсэн ба бие даасан байдал, чадамжийг дээшлүүлэх - Бизнесийн байгууллагууд ISO 14001:2015 байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны стандарт нэвтрүүлэх техникийн зохицуулалт буй болгох, - Уурхайн хаалтын менежментийн эрх үйн орчин, арга хэрэгсэл бий болгох - САНАЛЫГ БОАЖНХЯ-д уламжлах, саналаа хүргүүлэх		Уул уурхайн яам Байгаль орчин, ногоон өгжил, аялал жуулчлалын яам Ашигт малтмалын газар
4	Тусгай зөвшөөрөл	Өргөдлийн журмаар тусгай өвшөөрөл олгохтой холбоотой эрсдэл	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл авснаар ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл авах давуу эрхүсдэг учраас тус зөвшөөрлийг авах сонирхол их байдаг.	• Зөвшөөрөл олгосон талбай болон тусгай хэрэгцээт, өөцөд бүртгээгдсэн гэх мэт талбайн талаар нээгдсэн мэдээллийн сантай болох-хууль эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох • Орон нутгаас санал авах хугацааг нэмэх-хууль эрх үйн орчинг боловсронгуй болгох • Орон нутагт тусгай зөвшөөрөл олгох санал ирэхэд бүх ард иргэдэд мэдээллэдэг болох		УУЯ Нээлттэй засаглалын түншлэл төсөл рүү санал хүргүүлэх
5		Сонгон шалгаруулалтын журмаар хайгуулын тусгай өвшөөрөл олгохтой холбоотой эрсдэл	Сонгон шалгаруулалт нь хайгуулын тусгай зөвшөөрөл авч улмаар ашиглалтын тусгай өвшөөрөл авах давуу эрхтэй болох нэг боломж	• Сонгон шалгаруулалтын комиссын үүдэд тавигдах шаардлага, бүрэлдэхүүн томилох үйл явцыг ил тод болгох;		Ашигт малтмалын газар Ашигт малтмалын газрын кадастрын хэлтэс

			учраас эрсдэл гарч болно				
6		Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох талаар орон нутгаас санал авахтай холбоотой эрсдэл	Орон нутгаас ирэх санал нь шийдвэрт шууд өлөөлөх учраас татгалзсан хариу үүлсэн тохиолдолд авлигын эрсдэл үүсч болно.	- Иргэдэд уул уурхайн үйл ажиллагааны талаар ойлголт мэдлэгтэй болгох үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх; - Орон нутгаас гаргаж буй татгалзсан үндэслэлд хүндэтгэлтэй хандах			Ашигт малтмалын газар Ашигт малтмалын газрын кадастрын хэлтэс Аймгийн засаг дарга
8		Ашигт малтмалын нөөцийн тооцоо, үнэлгээний дүгнэлтэнд нөлөөлөхтэй холбоотой эрсдэл	Компани илүү ашиг олох, эсвэл жил бүр олборлох ёстой нөөцийн хэмжээнд хүрэхгүй байх тохиолдол байдаг тул, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэхийн тулд нөөцөө багаар тогтоолгох сонирхолтой байдаг.	- Эрдэс баялгийн ювцийг тогтоож буй Геологи, уул уурхайн салбарын мэргэшсэн мэргэжилтэн, шинжээчдийг атестатчилах-Дахиж ярилцах - Буруу дүгнэлт гаргасан шинжээчдийн үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгох;			Уул уурхайн сайд; Эрдэс Баялгийн Мэргэжлийн Зөвлөл; Геологи, уул уурхайн салбарын мэргэшсэн мэргэжилтэн, шинжээч
9		ТЭЗҮ-ийн үгнэлтийг хурдан шуурхай гаргуулахтай холбоотой эрсдэл	Компани өөрсдийн үйл ажиллагааг хурдан эхлэх сонирхолтой байдаг. Өн М ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл авмагц жил тутмын төлөвлөгөөнүүдийг өгөх ёстой учраас, үйл ажиллагааг цагтаа үлж, төлөвлөгөөг хуулийн дагуу заагдсан хугацаанд өгөх сонирхолтой байдаг.	Эрдэс баялгийн мэргэжлийн өвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэхээр өгсөн ТЭЗҮ-г бүртгэсэн хугацаа, өргөдөл гаргагч компани, хэлэлцүүлэгт оруулах хугацаа зэргийн талаарх мэдээллийг онлайнаар үртсэн баталгаажуулж, олон нийтэд ил тод болгох;			Уул уурхайн сайд; Эрдэс Баялгийн Мэргэжлийн Зөвлөл;
11		Уул уурхайн компанийн үйл ажиллагаанд хийх	Хяналт хийхтэй холбоотой урьдчилан	Хяналт шалгалтын хууль үлж з зохицуулалтын			МХЕГ, улсын байцаагч нар АМГ

		хяналт шалгалттай холбоотой эрсдэл	мэдээлэл өгдөггүй Хяналт шалгалт хийх хуудасны талаар мэдлэг байдал /хариуцлагагүй, бэлтгэлгүй байдаг учраас аргалхын тулд/ Хяналтын удирдамж, арга аргачлал хангалтгүй	• давхардлыг багасгах; • Хяналт шалгалттай холбоотой мэдээ, мэдээллийн сан бий болгох, хяналт шалгалтын тоо, үр дүн зэрэг мэдээллийг нээлттэй, ил тод болгох; • Хяналт, шалгалттай холбоотой мэдээллийн түгээлтийг сайжруулах • БУСАД БАЙГУУЛЛАГАД; • Уул уурхайн компаниуд дотооддоо хяналт шалгалт хийдэг болох;			Байгаль орчны газар, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, байгаль хамгаалагч Бүх шатны Засаг дарга нар Бүх шатны ИТХ
12		Орон нутагзүүлж буй хандив, тусламжтай холбоотой эрсдэл	Сумын үйл ажиллагаатай холбоотой /баяр ёслол, засвар үйлчилгээ, барилга байгууламж гэх мэт/ хандив тусламж дэмжлэгийн хүрээнд Орон нутагтай хамтран ажиллах загвар гэрээний хүрээнд ОНХС-д дэмжлэг үзүүлэх, нэмэлт хөрөнгө оруулалтын хүрээнд	• Орон нутагт байгуулагдсан гэрээнүүдийг ил тод болгох			Орон нутгийн бүх шатны Засаг дарга нар Орон нутгийн бүх шатны ИТХ
13		Иргэд, уул уурхайн компани хоорондын зөрчилтэй холбоотой эрсдэл	Уул уурхайн компаниудын үйл ажиллагааг хязгаарлах сонирхол Мэдээлэл багатай, сөрөг хандлага ихтэй	• Талуудын үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгох; • Мэдээллийн хүртээж, ил тод байдлыг сайжруулах; • Уул уурхайн компани, нутгийн иргэд хоорондын харилцааг сайжруулах, итгэлцлийг нэмэгдүүлэх;			Нутгийн иргэд ТББ, иргэний нийгмийн байгууллага Хөдөлгөөн

				тайлагнадаг, санал солилцдог механизмыг бий болгох; БУСАД БАЙГУУЛЛАГАД			
14		Ашигт малтмал ашиглах, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, тайлантай холбоотой	Батлуулах хугацааг хурдасгах Хуурамч мэдээ тайлан бэлтгэх Торгуулийн хэмжээг бууруулах	Хянагдсан уулын ажлын төлөвлөгөө, тайланд бусад агентлагаас хяналт тавьж болох мэдээллийн системийг бий болгох;			АМГ, Аймгийн мэргэжлийн хяналт
16		Ашигт малтмалын борлуулалттай холбоотой	Татвараас зайлсхийх	Олон улсын хяналт хийгддэг талаарх туршлага судлах – БУСАД БАЙГУУЛЛАГА			Татварын Ерөнхий Газар Гаалийн Ерөнхий газар МХЕГ
17		Уурхайг хаах шийдвэр гаргуулах хүрээнд	Биелэлтийг шалгах удирдамж, арга аргачлал хангалтгүй Давхар хяналтын механизм байхгүй	- Уурхайн хаалтын журмыг боловсруулж батлуулах- хөндлөнгийн механизмыг бий болгох - Хууль үзэж 3 давхардлыг хянаж үзэх, шат дараатайгаар хэрэгжүүлэх			АМГ, МХЕГ, Орон нутгын засаг дарга, Орон нутгийн байгаль хамгаалагч Байгаль орчны улсын байцаагч Байгаль орчны төрийн бус байгууллага
19		Нөхөн сэргээлтнй барьцаа өрөнгийн хүрээнд	Хариуцлагаас зайлсхийх нөхцөлийг бүрдүүлсэн Тус заалт нөөрөө авлигын шинжтэй Хяналт байхгүй	- Хяналтын механизмтай болох; - Хариуцлага тооцдог болох; БОАЖНХЯ			Байгаль орчин ногоон өгжил аялал жуулчлалын яам Уул уурхайн компани Орон нутгийн засаг дарга
20	Худалдан авах ажиллагаа	Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлж буй геологийн судалгаа, улсын нөөцийн шатахуун хадгалах ажлуудын сонгон шалгаруулалт нь УУС-ын багц дахь хамгийн өндөр дүнтэй	Сонгон шалгаруулалтад зөвхөн АЗ сертификаттай албан хаагч, хүмүүс оролцох эрхтэй байдаг.	АЗ сертификатын сургалтанд олон хүмүүсийг хамруулж, сонгон шалгаруулалтын комиссын гишүүнд өргөн хүрээний хүмүүсийг оролцуулах, гишүүдийг сэлгэн ажиллах нөхцлийг бий болгох.	Ашиг сонирхолын зөрчил буурна.	2 улиралд	УУЯ, ГТГ, АМГ

		худалдан авах ажиллагаанд хамрах бөгөөд өрсөлдөгч ихтэй байдаг.					
21	Газрын тосны бүтээгдэхүүн хуваах гэрээт талбайнгэрээлэгч сонгон шалгаруулах ажиллагаа	Уул уурхайн сайдын 2014 оны 202 дугаар тушаалаар баталсан "Гэрээлэгчийг сонгон шалгаруулах журам"-ын үгээрнэгд хавсралтын 4 үдээр зүйлд заасан Үнэлгээний хорооны гишүүд сонгон шалгаруулалтын үнэлгээг хийхдээ авлигад өртөх, ашиг сонирхлын өрвэл үүсгэх магадлалтай байдаг тул мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын оролцоог хангах.	УУС-ын тушаалаар яам, агентлагаас үнэлгээний хорооны бүрэлдэхүүнд оролцдог.	"Гэрээлэгчийг сонгон шалгаруулах журам"-д өөрчлөлт оруулж, Үнэлгээний хорооны гишүүдийн бүрэлдэхүүнд мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын өлөөллийг оролцуулах.	Хөндлөн гийн хяналттай болно.	2 улиралд	УУЯ, ГТГ
22	Аж ахуйн ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулинд заасан тусгай зөвшөөрөл олголт	Мэргэжлийн зөвлөлийн гишүүд сонгон шалгаруулалтын үнэлгээг хийхдээ авлигад өртөх, ашиг сонирхлын өрвэл үүсгэх магадлалтай байдаг тул мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын оролцоог хангах. ;	УУС-ын тушаалаар яам, агентлагаас үнэлгээний хорооны бүрэлдэхүүнд оролцдог нь буруу юм. Олон шат дамжлага нь үнд суртал, авлигын эрсдэл үүсэх нөхцөл болох магадлалтай.	Үнэлгээний хорооны гишүүдийн бүрэлдэхүүнд мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын өлөөллийг оролцуулах. Олон шат дамжлагыг багасгах. Зөвшөөрөл олгож шийдвэрлэж буй үйл явцыг ил тод болгох Тэсэлгээний ажил явуулах тусгай өвшөөрөлтэй хуулийн этгээд нь	Хөндлөн гийн хяналттай болно. Бизнес эрхлэгч нарт үндрэл, чирэгдэлгүй ү/а явуулах нөхцөл бүрдэнэ.	2 улиралд 2016 онд	УУЯ, ГТГ, АМГ УУЯ

				цагдаагийн болон тагнуулын өв т байгууллагын санал, дүгнэлтийг авсан байх Хяналтыг сайжруулах			
23	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний дагуу өртөг нөхөх зардал тооцох	Гэрээ хийж байгаа компани өртөг нөхөх зардалд аль болох илүү зардал оруулах сонирхолтой байдаг.	Гэрээлэгч талууд хоорондоо хэлэлцэж байгаад шийддэг.	Өртөг нөхөх зардалд ямар ямар зардал оруулж тооцох талаар хууль эрхйн з орчинг тодорхой болгох (хэлэлцүүлэг хийх)	Өртөг нөхөх зардлыг тооцох журамтай болох.	2016 онд	УУЯ, ГТГ
25		Үр дүнг өргөдөл, сонгон шалгаруулалтаар ТЗ олгуулах эсэх эрсдэл	Төслийн үр дүнд эрдсийн хуримтлал бүхий талбайг өргөдлөөр ТЗ авах иргэн, компаний сонирхол	-Хэтийн төлөв бүхий буюу эрдсийн хуримтлал гэж юуг ойлгох талаар холбогдох заавар гаргаж нэг ижил ойголт, стандарт баримтлах, -Гажил, эрдэсжсэн цэг, илрэлийн мэдээлэлд хяналт шалгалтыг сайжруулах		-Хээрийн хяналт, шалгалт -Хөндлөнгийн шинжээчийн хяналт хийх явцад, -Тайлан хүлээн авах ЭБМЗ-ийн хуралдаан	УУЯ, АМГ, ЭБМЗ
27	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох	Өргөдлийн журмаар олгохтой холбоотой	Цахим олголттой холбоотой ИТ-мэргэжлийн давуу байдал олгогддог	-Холбогдох мэргэжилтэн, мэдээллийн эх суурийг хянаж байгаа хүмүүст хяналт тави		-2016 онд жигдрүүлж эцэслэх, -Явцын хяналтыг 28тогтмол, тухай бүр хийх	АМГ, КАБГ, Тагнуул гм
28		Сонгон шалгаруулалтын журмаар олгохтой холбоотой	ТЗ-ийг хүссэн талбайдаа, өөрийн талд, бага үнээр зөвшөөрүүлэх компаний сонирхол	-Сонгон шалгаруулалтын комисс, талбай сонгож байгаа үндэслэлийг ил тод болгох, аргачлал, замыг тодорхой болгох, (ЭБМЗ-өөр хэлэлцэж шийдвэрлэх гм)		-2016-2017, -2016 онд ЭБМЗ-ийн дүрмэнд тусгах -тухай бүр,	УУЯ, АМГ, МХЕГ, бүх хяналтын байгууллага
29	Хайгуулын ажлын явц	Орон нутгийн үйл ажиллагаатай холбогдох эрсдэл	БОХ төлөвлөгөө, ТЗЭ-тэй холбогдох бусад зөвшөөрөл, хандив тусламж нэхэх	23.9-н талаар Сангийн яаманд мэдэгдэх		-Орон нутгийн удирдлагуудтай хийх уулзалтын сэдэвт тусган 2017-2018 онд	АМГ, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн НЗБ,

						эцэслэх -тухай бүр	
30		Тухайн жилийн төлөвлөгөө, тайлантай холбогдох эрсдэл	Хууль, журмаар заагдсан хугацаа хоцорсон, ойлголтын зөрүүтэй байдлаас үүссэн эрсдэлээс зайлсхийх	-Хууль, журмын нэг ойлголттой болгох талаар арга хэмжээ авч ажиллах, сургалт семинар явуулах, -Холбогдох байгууллагуудыг бүрэн хамруулах		-2016 онд, -хамтран ажиллах гэрээнд тусган тогтмол уулзалтаар шийдвэрлэж байх	АМГ, МХЕГ

УУЛ УУРХАЙН САЛБАРЫН АВЛИГЫН ЭРСДЛИЙГ БУУРУУЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Үйл ажиллагааны чиглэл	Эрсдэл	Шалтгаан нөхцөл	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Шалгуур хүрэх үр дүн	Хугацаа	Хариуцах эзэн
1	Эрдэс баялагийн мэргэжлийн зөвлөлөөр ТЭЗҮ болон Геологийн тайлан хэлэлцэх, нөөц хүлээн авах	- Хээл хахууль авах нөхцөл үүсэх - Нөөцийн тухай болон геологийн мэдээллийн төвийн мэдээлэл буруу ташаа гарах		- Мэргэжлийн холбоодоос эрх олгосон шинжээчдийн дүгнэлтийг үндэслэн бүртгэж хүлээн авдаг тогтолцоонд шилжих			Уул уурхайн яам Ашигт малтмалын газар
2	Уулын ажлын төлөвлөгөө батлах	- Улсын өсвийн орлогыг буруу тооцох, статистикийн мэдээ, мэдээлэл буруу ташаа гарах		- Бүртгэлийн тогтолцоонд шилжих - Төлөвлөгөөг зөвхөн хүлээн авч, мэргэжлийн холбоод эсвэл өмчлөнгийн мэргэшсэн байгууллагууд хяналт тавьдаг болох.			Уул уурхайн яам Ашигт малтмалын газар
3	Байгаль орчны	- БОНҮнэлгээ		- БОНҮнэлгээ			Уул уурхайн яам

	нарийвчилсан үнэлгээ, ба байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө батлах, тайлан хүлээн авах.	хийдэг байгууллагуудын мэргэшсэн байдал, чадамж сул - БОНҮнэлгээ нь зөвхөн олборлолт эхлүүлэх арга хэрэгсэл болсон, зорилт ба зорилгондоо хүрдэггүй		эрхлэгчид, БО аудиторуудын мэргэшсэн ба бие даасан байдал, чадамжийг дээшлүүлэх - Бизнесийн байгууллагууд ISO 14001:2015 байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны стандарт нэвтрүүлэх техникийн зохицуулалт буй болгох, - Уурхайн хаалтын менежментийн эрх зүйн орчин, арга хэрэгсэл бий болгох		Байгаль орчин, ногоон өгжил, аялал жуулчлалын яам Ашигт малтмалын газар
4	Тусгай зөвшөөрөл	Өргөдлийн журмаар тусгай өвшөөрөл олгохтой холбоотой эрсдэл	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл авснаар ашиглалтын тусгай өвшөөрөл авах давуу эрх үүсдэг учраас тус зөвшөөрлийг авах сонирхол их байдаг.	• <i>Зөвшөөрөл олгосон талбай болон тусгай хэрэгцээт, өөцөдн бүртгэгдсэн гэх мэт талбайн талаар нэгдсэн мэдээллийн сантай болох;</i> • <i>Орон нутгаас санал авах хугацааг нэмэх;</i> • <i>Тусгай зөвшөөрөл олгох үйл явцыг ил тод болгох; өргөдлийг ирмэгц нийтэд мэдээлэх</i>		Ашигт малтмалын газар Ашигт малтмалын газрын кадастрын хэлтэс
5		Сонгон шалгаруулалтын журмаар хайгуулын тусгай өвшөөрөл олгохтой холбоотой эрсдэл	Сонгон шалгаруулалт нь хайгуулын тусгай зөвшөөрөл авч улмаар ашиглалтын тусгай өвшөөрөл авах давуу эрхтэй болох нэг боломж учраас эрсдэл гарч болно	• <i>Сонгон шалгаруулалтын комиссыг томилох үйл явцыг тодорхой зааж өгөх;</i>		Ашигт малтмалын газар Ашигт малтмалын газрын кадастрын хэлтэс
6		Хайгуулын тусгай	Орон нутгаас ирэх	• <i>Иргэдэд уул уурхайн үйл</i>		Ашигт

		зөвшөөрөл олгох талаар орон нутгаас санал авахтай холбоотой эрсдэл	санал нь шийдвэрт шууд нөлөөлөх учраас татгалзсан хариу ирүүлсэн тохиолдолд авлигын эрсдэл үүсч болно.	<i>ажиллагааны талаар ойлголт мэдлэгтэй болгох;</i> • <i>Орон нутгаас санал авах үйл явцыг шинэчлэх;</i>			малтмалын газар Ашигт малтмалын газрын кадастрын хэлтэс Аймгийн засаг дарга
7		Орон нутгаас газрын зөвшөөрөл авахтай холбоотой эрсдэл	Орон нутгаас газрын зөвшөөрөл авах үед, эсхүл орон нутгаас татгалзсан хариу өгсний дараа зөвшөөрөл авахын тулд Газрын алба эсвэл орон нутгийн шийдвэр гаргах эрх мэдэлтнүүдэд нөлөөлөхтэй холбоотой авлигын эрсдэл бий болдог	• <i>Газрын зөвшөөрөл олгох асуудалд оролцож буй талуудын дунд газрын бүртгэл, зөвшөөрлийн нэгдсэн мэдээллийн сан үүсгэх;</i> • <i>Газрын тухай хууль болон Ашигт Малтмалын Тухай хуулиуд дах газрын тухай үйл заалтуудад нэмэлт өөрчлөлт оруулах;</i>			Ашигт Малтмалын Газар; Сумын Засаг Дарга; Сумын Газрын байцаагч;
8		Ашигт малтмалын нөөцийн тооцоо, үнэлгээний дүгнэлтэнд нөлөөлөхтэй холбоотой эрсдэл	Компани үү ил ашиг олох, эсвэл жил бүр олборлох ёстой өөцгийн хэмжээнд хүрэхгүй байх тохиолдол байдаг тул, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэхийн тулд нөөцөө багаар тогтоолгох сонирхолтой байдаг.	• <i>Эрдэс баялгийн юэцийг тогтоож буй Геологи, уул уурхайн салбарын мэргэшсэн мэргэжилтэн, шинжээчдийг чадавхижуулах, баталгаажуулах;</i> • <i>Нөөцийн тооцоо, үнэлгээнд хөндлөнгийн шинжээчийн дүгнэлтийг харгалзан үзэж бусад төрийн бус байгууллага, хувийн компанийн өглөөллөөс тэнцүү оролцуулан хэлэлцүүлж, шийдвэрлэдэг болоход ухуулга, өлөөллийн</i>			Уул уурхайн сайд; Эрдэс Баялгийн Мэргэжлийн Зөвлөл; Геологи, уул уурхайн салбарын мэргэшсэн мэргэжилтэн, шинжээч

				ажил гүйцэтгэх; Буруу дүгнэлт гаргасан шинжээчдийн үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгох;			
9		ТЭЗҮ-ийн үгндлтийг хурдан шуурхай гаргуулахтай холбоотой эрсдэл	Компани өөрсдийн үйл ажиллагааг хурдан эхлэх сонирхолтой байдаг. өн М ашиглалтын тусгай өвшөөрөл авмагц жил тутмын төлөвлөгөөнүүдийг өгөх ёстой учраас, үйл ажиллагааг цагтаа зүлж, төлөвлөгөөг хуулийн дагуу заагдсан хугацаанд өгөх сонирхолтой байдаг.	Эрдэс баялгийн мэргэжлийн өвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэхээр өгсөн ТЭЗҮ-г бүртгэсэн хугацаа, өргөдөл гаргагч компани, хэлэлцүүлэгт оруулах хугацаа зэргийн талаарх мэдээллийг онлайнаар үртсэн баталгаажуулж, олон нийтэд ил тод болгох;			Уул уурхайн сайд; Эрдэс Баялгийн Мэргэжлийн Зөвлөл;
10		Бүтээн байгуулалтын зөвшөөрлүүдийг богино хугацаанд авах шийдвэрт өлөөлөхтэй холбоотой эрсдэл	Ашиглалтын тусгай өвшөөрөл авмагц уурхайн компани үйл ажиллагаагаа хурдан эхлэх сонирхолтой байдаг. өгөн талаас жил тутам батлуулж буй төлөвлөгөө болон түүний тайланг зохих хугацаанд өгөх шаардлага байдаг нь эдгээр зөвшөөрөл авах үйл явцыг хурдасгах сонирхлыг	Зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл бүртгэсэн хугацаа, өргөдөл гаргагч компани, хэлэлцүүлэгт оруулах хугацаа зэргийн талаарх мэдээллийг онлайнаар үртсэн баталгаажуулж, олон нийтэд ил тод болгох;			Тухайн зөвшөөрөл олгогч байгууллагын шийдвэр гаргагчид

11		Уул уурхайн компанийн үйл ажиллагаанд хийх хяналт шалгалттай холбоотой эрсдэл	төрүүлдэг. Хяналт хийхтэй холбоотой урьдчилан мэдээлэл өгдөггүй Хяналт шалгалт хийх хуудасны талаар мэдлээгүй байдал /хариуцлагагүй, бэлтгэлгүй байдаг учраас аргалхын тулд/ Хяналтын удирдамж, арга аргачлал хангалтгүй	• <i>Хяналт шалгалтын хууль үйж з зохицуулалтын давхардлыг багасгах;</i> • <i>Хяналт шалгалттай холбоотой мэдээ, мэдээллийн сан бий болгох, хяналт шалгалтын тоо, үр дүн зэрэг мэдээллийг нээлттэй, ил тод болгох;</i> • <i>Хяналт, шалгалттай холбоотой мэдээллийн түгээлтийг сайжруулах;</i> • <i>Уул уурхайн компаниуд дотооддоо хяналт шалгалт хийдэг болох;</i>			МХЕГ, улсын байцаагч нар АМГ Байгаль орчны газар, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, байгаль хамгаалагч Бүх шатны Засаг дарга нар Бүх шатны ИТХ
12		Орон нутагтүзүүлж буй хандив, тусламжтай холбоотой эрсдэл	Сумын үйл ажиллагаатай холбоотой /баяр ёслол, засвар үйлчилгээ, барилга байгууламж гэх мэт/ хандив тусламж дэмжлэгийн хүрээнд Орон нутагтай хамтран ажиллах загвар гэрээний хүрээнд ОНХС-д дэмжлэг үзүүлэх, нэмэлт хөрөнгө оруулалтын хүрээнд	• <i>Орон нутагтай хамтран ажиллах талаар нарийвчлан тусгагдсан үйл заалт бүхий гэрээний загвар гаргах;</i> • <i>Орон нутаг, уул уурхайн компани хоорондын харилцан уялдаатай хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх;</i>			Орон нутгийн бүх шатны Засаг дарга нар Орон нутгийн бүх шатны ИТХ
13		Иргэд, уул уурхайн компани хоорондын зөрчилтэй холбоотой эрсдэл	Уул уурхайн компаниудын үйл ажиллагааг хязгаарлах сонирхол	• <i>Талуудын үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгох;</i> • <i>Мэдээллийн хүртээж, ил тод байдлыг</i>			Нутгийн иргэд ТББ, иргэний нийгмийн байгууллага Хөдөлгөөн

			Мэдээлэл багатай, сөрөг хандлага ихтэй	<i>сайжруулах;</i> • <i>Уул уурхайн компани, нутгийн иргэд хоорондын харилцааг сайжруулах, итгэлцлийг нэмэгдүүлэх, тайлагнадаг, санал солилцдог механизмыг бий болгох;</i>			
14		Ашигт малтмал ашиглах, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, тайлантай холбоотой	Батлуулах хугацааг хурдасгах Хуурамч мэдээ тайлан бэлтгэх Торгуулийн хэмжээг бууруулах	• <i>Ашигт малтмал ашиглах, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, тайлан батлах хугацааг тодорхой зааж өгөх;</i> • <i>Батлагдсан уулын ажлын өлөвлөгөө, тайланд бусад агентлагаас хяналт тавьж болох мэдээллийн системийг бий болгох;</i>			АМГ, Аймгийн мэргэжлийн хяналт
15		Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө батлуулахтай холбоотой	Батлуулах хугацааг хурдасгах Учруулсан хохирлыг багаар тогтоолгох, Хуурамч төлөвлөгөө гаргах	• <i>Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батлах үйл явцад бусад агентлагаас хяналт тавьдаг системийг бий болгох;</i> • <i>Байгаль орчинд нөлөөллийн байдлын дүгнэлт, нөхөн сэргээлттэй холбоотой дүгнэлтүүдийг гаргахад нөлөөллийн бүсийн иргэдээс санал авдаг системийг сайжруулах;</i>			Байгаль орчны яам Байгаль орчны газар МХЕГ Газрын даамал Нөлөөллийн бүс дэх иргэдийн төлөөлөл Сав газрын захиргааны төлөөлөл
16		Ашигт малтмалын борлуулалттай холбоотой	Татвараас зайлсхийх	• <i>Татварын орчине сайжруулах;</i>			Татварын Ерөнхий Газар Гаалийн Ерөнхий газар МХЕГ
17		Уурхайг хаах шийдвэр гаргуулах хүрээнд	Биелэлтийг шалгах удирдамж,	• <i>Биелэлтийг үнэлэх нарийвчилсан арга үй,</i>			АМГ, МХЕГ, Орон нутгын

			арга аргачлал хангалтгүй Давхар хяналтын механизм байхгүй	удирдамжтай болох; Уурхайн хаалтын биелэлтийг хянах комиссийн бүрэлдэхүүнийг томилох үйл явцыг нарийвчлан зааж өгөх;			засаг дарга, Орон нутгийн байгаль хамгаалагч Байгаль орчны улсын байцаагч Байгаль орчны төрийн бус байгууллага
18		Хуулийн тодорхойг байдал	Хариуцлагаас зайлсхийх нөхцөлийг бүрдүүлсэн Тодорхойгүй, бүрхэг Зүйл заалт дутмаг Эрх үүргийн давхцал Хяналт шалгалтыг зохицуулсан заалт дутмаг	- Одоо байгаа хууль журмуудын заалтуудыг илүү нарийвчлах; - Нэг байгууллагад эсвэл албан тушаалтанд хэт их эрх мэдэвхгүй эсвэл нэг эрх мэдлийг хэт олон хуваарилахгүй байх; - Хариуцлагаас зайлсхийх нөхцөл үүсгэхүйц биш болгох;			Сум, баг, дүүргийн Засаг дарга Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар
19		Нөхөн сэргээлтн барьцаа өрөнхийн хүрээнд	Хариуцлагаас зайлсхийх нөхцөлийг бүрдүүлсэн Тус заалт нь өөрөө авлигын шинжтэй Хяналт байхгүй	- Хяналтын механизмтай болох; - Хариуцлага тооцдог болох;			Байгаль орчин ногоон өгжил аялал жуулчлалын яам Уул уурхайн компани Орон нутгийн засаг дарга
20	Худалдан авах ажиллагаа	Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлж буй геологийн судалгаа, улсын өөцийн шатахуун хадгалах ажлуудын сонгон шалгаруулалт нь УУС-ын багц дахь хамгийн дүнтэй худалдан авах ажиллагаанд хамрах бөгөөд өрсөлдөгч ихтэй байдаг.	Сонгон шалгаруулалтад зөвхөн АЗ сертификаттай албан хаагч, хүмүүс оролцох эрхтэй байдаг.	АЗ сертификатын сургалтанд олон хүмүүсийг хамруулж, сонгон шалгаруулалтын комиссын гишүүнд өргөн хүрээний хүмүүсийг оролцуулах, гишүүдийг сэлгэн ажиллах нөхцлийг бий болгох.	Ашиг сонирхолын зөрчил буурна.	2 улиралд	УУЯ, ГТГ, АМГ
21	Газрын тосны бүтээгдэхүүн хуваах гэрээт	Уул уурхайн сайдын 2014 оны 202 дугаар тушаалаар баталсан "Гэрээлэгчийг	УУС-ын тушаалаар яам, агентлагаас	"Гэрээлэгчийг сонгон шалгаруулах журам"-д өөрчлөлт оруулж,	Хөндлөн гийн хяналттай болно.	2 улиралд	УУЯ, ГТГ

	талбайнгэрээлэгч сонгон шалгаруулах ажиллагаа	сонгон шалгаруулах журам"-ын нүгдэр хавсралтын 4үгээр зүйлд заасан Үнэлгээний хорооны гишүүд сонгон шалгаруулалтын үнэлгээг хийхдээ авлигад өртөх, ашиг сонирхлын өрчилз үүсгэх магадлалтай байдаг тул мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын оролцоог хангах.	үнэлгээний хорооны бүрэлдэхүүнд оролцдог.	Үнэлгээний хорооны гишүүдийн бүрэлдэхүүнд мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын өлөөллийг оролцуулах.			
22	Аж ахуйн ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулинд заасан тусгай зөвшөөрөл олголт	Мэргэжлийн өвлөлийн гишүүд сонгон шалгаруулалтын үнэлгээг хийхдээ авлигад өртөх, ашиг сонирхлын өрчилз үүсгэх магадлалтай байдаг тул мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын оролцоог хангах. Тэсэлгээний ажил явуулах тусгай өвшөөрөлтэй хуулийн этгээд нь цагдаагийн болон тагнуулын өв т байгууллагын санал, дүгнэлтийг авсан байх;	УУС-ын тушаалаар яам, агентлагаас үнэлгээний хорооны бүрэлдэхүүнд оролцдог. Олон шат дамжлага нь жнд суртал, авлигын эрсдэл үүсэх нөхцөл болох магадлалтай.	Үнэлгээний хорооны гишүүдийн бүрэлдэхүүнд мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын өлөөллийг оролцуулах. Олон шат дамжлагыг багасгах.	Хөндлөн гийн хяналттай болно. Бизнес эрхлэгч нарт үндрэл, чирэгдэлгүй ү/а явуулах нөхцөл бүрдэнэ.	2 улиралд 2016 онд	УУЯ, ГТГ, АМГ УУЯ
23	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний дагуу өртөг нөхөх зардал тооцох	Гэрээ хийж байгаа компани өртөг нөхөх зардал аль болох үл зардал оруулах сонирхолтой байдаг.	Гэрээлэгч талууд хоорондоо хэлэлцэж байгаад шийддэг.	Өртөг нөхөх зардалд ямар ямар зардал оруулж тооцох талаар тогтсон ойлголттой болох.	Өртөг нөхөх зардлыг тооцох журамтай болох.	2016 онд	УУЯ, ГТГ
24	Геологийн тойм судалгаа	Үнэлгээний хорооны гишүүдэд төслийн багаас ирүүлэх эрсдэл	Төслийг өөрийн талд зөвшөөрүүлэх компаний сонирхол	-Үнэлгээний хороо, сонгон шалгаруулалтын комисст гардаг эрсдлээс сэргийлэх арга хэмжээ авч ажиллах		-Сонгон шалгаруулалт явуулах тухай бүр	УУЯ, АМГ, ХААГ
25		Үр дүнг өргөдөл, сонгон	Төслийн үр дүнд	-Хэтийн төлөв бүхий буюу		-Хээрийн	УУЯ,

		шалгаруулалтаар Т3 олгуулах эсэх эрсдэл	эрдсийн хуримтлал бүхий талбайг өргөдлөөр Т3 авах иргэн, компаний сонирхол	эрдсийн хуримтлал гэж юуг ойлгох талаар холбогдох заавар гаргаж нэг ижил ойлголт, стандарт баримтлах, -Гажил, эрдэсжсэн цэг, илрэлийн мэдээлэлд хяналт шалгалтыг сайжруулах		хяналт, шалгалт -Хөндлөнгийн шинжээчийн хяналт хийх явцад, -Тайлан хүлээн авах ЭБМЗ-ийн хуралдаан	АМГ, ЭБМЗ
26	Тусгай зөвшөөрөл олгохтой холбогдох орон нутгийн санал	Орон нутгаас санал авахтай холбоотой эрсдэл	Нутгийн захиргааны байгууллага мэдээллийг өөрт ашигтай хэлбэрээр сонирхох	-Орон нутгаас авах санал, холбогдох мэдээллийг иргэдэд нээлттэй байдлаар байрлуулах, таниулах, журамлах		-Хуульд өөрчлөлт оруулах, -Орон нутгийн удирдлагуудтай хийх уулзалтын сэдэвт тусган 2017-2018 онд эцэслэх	ЗГ, УУЯ, АМГ, МХЕГ, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн НЗБ,
27	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох	Өргөдлийн журмаар олгохтой холбоотой	Цахим олголттой холбоотой ИТ-мэргэжлийн давуу байдал олгогддог	-Холбогдох мэргэжилтэн, мэдээллийн эх суурийг хянаж байгаа хүмүүст хяналт тавих		-2016 онд жигдрүүлж эцэслэх, -Явцын хяналтыг 28тогтмол, тухай бүр хийх	АМГ, КАБГ, Тагнуул гм
28		Сонгон шалгаруулалтын журмаар олгохтой холбоотой	ТЗ-ийг хүссэн талбайдаа, өөрийн талд, бага үнээр зөвшөөрүүлэх компаний сонирхол	-Сонгон шалгаруулалтын комисс, талбай сонгож байгаа үндэслэлийг ил тод болгох, аргачлал, замыг тодорхой болгох, (ЭБМЗ-өөр хэлэлцэж шийдвэрлэх гм)		-2016-2017, -2016 онд ЭБМЗ-ийн дүрмэнд тусгах -тухай бүр,	УУЯ, АМГ, МХЕГ, бүх хяналтын байгууллага
29	Хайгуулын ажлын явц	Орон нутгийн үйл ажиллагаатай холбогдох эрсдэл	БОХ төлөвлөгөө, ТЗЭ-тэй холбогдох бусад зөвшөөрөл, хандив тусламж нэхэх	-Асуудлыг ил тод болгох ҮА-г нутгийн захиргааны байгууллага авч хэрэгжүүлэх		-Орон нутгийн удирдлагуудтай хийх уулзалтын сэдэвт тусган 2017-2018 онд эцэслэх -тухай бүр	АМГ, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн НЗБ,
30		Тухайн жилийн төлөвлөгөө, тайлантай холбогдох эрсдэл	Хууль, журмаар заагдсан хугацаа хоцорсон, ойлголтын зөрүүтэй байдлаас үүссэн эрсдэлээс	-Хууль, журмын нэг ойлголттой болгох талаар арга хэмжээ авч ажиллах, сургалт семинар явуулах, -Холбогдох байгууллагуудыг бүрэн хамруулах		-2016 онд, -хамтран ажиллах гэрээнд тусган тогтмол уулзалтаар	АМГ, МХЕГ

		сонгон шалгаруулалтаар ТЗ олгуулах эсэх эрсдэл	эрдсийн хуримтлал бүхий талбайг өргөдлөөр ТЗ авах иргэн, компаний сонирхол	эрдсийн хуримтлал гэж юуг ойлгох талаар холбогдох заавар гаргаж нэг ижил ойголт, стандарт баримтлах, -Гажил, эрдэсжсэн цэг, илрэлийн мэдээлэлд хяналт шалгалтыг сайжруулах		шалгалт -Хөндлөнгийн шинжээчийн хяналт хийх явцад, -Тайлан хүлээн авах ЭБМЗ-ийн хуралдаан	АМГ, ЭБМЗ
3	Тусгай зөвшөөрөл олгохтой холбогдох орон нутгийн санал	Орон нутгаас санал авахтай холбоотой эрсдэл	Нутгийн захиргааны байгууллага мэдээллийг өөрт ашигтай хэлбэрээр сонирхох	-Орон нутгаас авах санал, холбогдох мэдээллийг иргэдэд нээлттэй байдлаар байрлуулах, таниулах, журамлах		-Хуульд өөрчлөлт оруулах, -Орон нутгийн удирдлагуудтай хийх уулзалтын сэдэвт тусган 2017-2018 онд эцэслэх	ЗГ, УУЯ, АМГ, МХЕГ, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн НЗБ,
4	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох	Өргөдлийн журмаар олгохтой холбоотой	Цахим олголттой холбоотой ИТ-мэргэжлийн давуу байдал олгогддог	-Холбогдох мэргэжилтэн, мэдээллийн эх суурийг хянаж байгаа хүмүүст хяналт тавих		-2016 онд жигдрүүлж эцэслэх, -Явцын хяналтыг тогтмол, тухай бүр хийх	АМГ, КАБГ, Тагнуул гм
5		Сонгон шалгаруулалтын журмаар олгохтой холбоотой	ТЗ-ийг хүссэн талбайдаа, өөрийн талд, бага үнээр зөвшөөрүүлэх компаний сонирхол	-Сонгон шалгаруулалтын комисс, талбай сонгож байгаа үндэслэлийг ил тод болгох, аргачлал, замыг тодорхой болгох, (ЭБМЗ-өөр хэлэлцэж шийдвэрлэх гм)		-2016-2017, -2016 онд ЭБМЗ-ийн дүрмэнд тусгах -тухай бүр,	УУЯ, АМГ, МХЕГ, бүх хяналтын байгууллага
6	Хайгуулын ажлын явц	Орон нутгийн үйл ажиллагаатай холбогдох эрсдэл	БОХ төлөвлөгөө, ТЗЭ-тэй холбогдох бусад зөвшөөрөл, хандив тусламж нэхэх	-Асуудлыг ил тод болгох ҮА-г нутгийн захиргааны байгууллага авч хэрэгжүүлэх		-Орон нутгийн удирдлагуудтай хийх уулзалтын сэдэвт тусган 2017-2018 онд эцэслэх -тухай бүр	АМГ, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн НЗБ,
		Тухайн жилийн төлөвлөгөө, тайлантай холбогдох эрсдэл	Хууль, журмаар заагдсан хугацаа хоцорсон, ойлголтын зөрүүтэй байдлаас үүссэн эрсдэлээс зайлсхийх	-Хууль, журмын нэг ойлголттой болгох талаар арга хэмжээ авч ажиллах, сургалт семинар явуулах, -Холбогдох байгууллагуудыг бүрэн хамруулах		-2016 онд, -хамтран ажиллах гэрээнд тусган тогтмол уулзалтаар шийдвэрлэж байх	АМГ, МХЕГ
7	Хайгуулын ажлын үр дүн, нөөц бүртгэх асуудал	АМ-ын хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайлантай холбогдох эрсдэл	ТЗ эзэмшигчийн үйл ажиллагаа, нөөцийг дарах, өсгөх сонирхол	-Мэргэшсэн мэргэжилтний ёс зүйн асуудал, эрх олгогч байгууллагын, ЭБМЗ-ийн үйл ажиллагааны чанар сайжруулах		-2016 онд, -тухай бүр	УУЯ, АМГ, ЭБМЗ, Мэргэшсэн мэргэжилтний эрх олгогч байгууллага (ГУУМИ)

УУЛ УУРХАЙН САЛБАРЫН АВЛИГЫН ЭРСДЛИЙГ БУУРУУЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Үйл ажиллагааны чиглэл	Эрсдэл	Шалтгаан нөхцөл	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Шалгуур хүрэх үр дүн	Хугацаа	Хариуцах эзэн
1	Худалдан авах ажиллагаа	Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлж буй геологийн судалгаа, улсын нөөцийн шатахуун хадгалах ажлуудын сонгон шалгаруулалт нь УУС-ын багц дахь хамгийн өндөр дүнтэй худалдан авах ажиллагаанд хамрах бөгөөд өрсөлдөгч ихтэй байдаг.	Сонгон шалгаруулалта д өвхөн АЗ сертификаттай албан хаагч, хүмүүс оролцох эрхтэй байдаг.	АЗ сертификатын сургалтанд олон хүмүүсийг хамруулж, сонгон шалгаруулалтын комиссын үүндш өргөн хүрээний хүмүүсийг оролцуулах, гишүүдийг сэлгэн ажиллах өхцлийг бий болгох.	Ашиг сонирхолын зөрчил буурна.	2 улиралд	УУЯ, ГТГ, АМГ
2	Газрын тосны бүтээгдэхүүн хуваах гэрээт талбайн гэрээлэгч сонгон шалгаруулах ажиллагаа	Уул уурхайн сайдын 2014 оны 202 дугаар тушаалаар баталсан “Гэрээлэгчийг сонгон шалгаруулах журам”-ын үгээр нэгд хавсралтын 4 үгдэр зүйлд заасан Үнэлгээний хорооны гишүүд сонгон шалгаруулалтын үнэлгээг хийхдээ авлигад өртөх, ашиг сонирхлын өрчил үүсгэх магадлалтай	УУС-ын тушаалаар яам, агентлагаас үнэлгээний хорооны бүрэлдэхүүнд оролцдог.	“Гэрээлэгчийг сонгон шалгаруулах журам”-д өөрчлөлт оруулж, Үнэлгээний хорооны гишүүдийн бүрэлдэхүүнд мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын төлөөллийг оролцуулах.	Хөндлөн гийн хяналттай болно.	2 улиралд	УУЯ, ГТГ

		байдаг тул мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын оролцоог хангах.					
3	Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулинд заасан тусгай зөвшөөрөл олголт	Мэргэжлийн зөвлөлийн гишүүд сонгон шалгаруулалтын үнэлгээг хийхдээ авлигад өртөх, ашиг сонирхлын өрчил үүсгэх магадлалтай байдаг тул мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын оролцоог хангах. Тэсэлгээний ажил явуулах тусгай зөвшөөрөлтэй хуулийн этгээд нь цагдаагийн болон тагнуулыг т байгууллагын санал, дүгнэлтийг авсан байх;	УУС-ын тушаалаар яам, агентлагаас үнэлгээний хорооны бүрэлдэхүүнд оролцдог. Олон шат дамжлага нь хүнд суртал, авлигын эрсдэл үүсэх нөхцөл болох магадлалтай.	Үнэлгээний хорооны гишүүдийн бүрэлдэхүүнд мэргэжлийн холбоод болон өрийн бус байгууллагын төлөөллийг оролцуулах. Олон шат дамжлагыг багасгах.	Хөндлөн гийн хяналттай болно. Бизнес эрхлэгч нарт хүндрэл, чирэгдэлгүй ү/а явуулах нөхцөл бүрдэнэ.	2 улиралд 2016 онд	УУЯ, ГТГ, АМГ УУЯ
4	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний дагуу өртөг нөхөх зардал тооцох	Гэрээ хийж байгаа компани өртөг нөхөх зардалд аль болох иүү зардал оруулах сонирхолтой байдаг.	Гэрээлэгч талууд хоорондоо хэлэлцэж байгаад шийддэг.	Өртөг нөхөх зардалд ямар ямар зардал оруулж тооцох талаар тогтсон ойлголттой болох.	Өртөг нөхөх зардлыг тооцох журамтай болох.	2016 онд	УУЯ, ГТГ

УУЛ УУРХАЙН САЛБАРЫН АВЛИГЫН ЭРСДЛИЙГ БУУРУУЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

УУҮА, “Монгол нүүрс” ассоциаци

№	Үйл ажиллагааны чиглэл	Эрсдэл	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Хариуцах эзэн
1	Эрдэс баялагийн мэргэжлийн зөвлөлөөр ТЭЗҮ болон Геологийн тайлан хэлэлцэх, нөөц хүлээн авах	- Хээл хахууль авах нөхцөл үүсэх - Нөөцийн тухай болон, геологийн мэдээллийн төвийн мэдээлэл буруу ташаа гарах	Мэргэжлийн холбоодоос эрх олгосон шинжээчдийн дүгнэлтийг үндэслэн бүртгэж хүлээн авдаг тогтолцоонд шилжих		УУЯ
2	Уулын ажлын төлөвлөгөө батлах	- Улсын төсвийн орлогыг буруу тооцох, статистикийн мэдээ, мэдээлэл буруу ташаа гарах	- Бүртгэлийн тогтолцоонд шилжих - Төлөвлөгөөг зөвхөн хүлээн авч, мэргэжлийн холбоод эсвэл хөндлөнгийн мэргэшсэн байгууллагууд хяналт тавьдаг болох.		УУЯ

3	Байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээ, ба байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө батлах, тайлан хүлээн авах.	- БОНҮнэлгээ хийдэг байгууллагуудын мэргэшсэн байдал, чадамж сул - БОНҮнэлгээ нь зөвхөн олборлолт эхлүүлэх арга хэрэгсэл болсон, зорилт ба зорилгондоо хүрдэггүй	- БОНҮнэлгээ эрхлэгчид, БО аудиторчуудын мэргэшсэн ба бие даасан байдал, чадамжийг дээшлүүлэх - Бизнесийн байгууллагууд ISO 14001:2015 байгаль орчны удирдлагын тогтолцооны стандарт нэвтрүүлэх техникийн зохицуулалт буй болгох, - Уурхайн хаалтын менежментийн эрх зүйн орчин, арга хэрэгсэл бий болгох		УУЯ БОНХЯ-тай хамтарч

УУЛ УУРХАЙН САЛБАРЫН АВЛИГЫН ЭРСДЛИЙГ БУУРУУЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“ИРИМ” ТББ

№	Үйл ажиллагааны чиглэл	Эрсдэл	Шалтгаан нөхцөл	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Шалгуур хүрэх үр дүн	Хугацаа	Хариуцах эзэн
1		Өргөдлийн журмаар тусгай зөвшөөрөл олгохтой холбоотой эрсдэл	Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл авснаар ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл авах давуу эрх үүсдэг учраас тус зөвшөөрлийг авах сонирхол их байдаг.	• <i>Зөвшөөрөл олгосон талбай болон тусгай хэрэгцээт, өөцөд бүртгэгдсэн гэх мэт талбайн талаар нэгдсэн мэдээллийн сантай болох;</i> • <i>Орон нутгаас санал авах хугацааг нэмэх;</i> • <i>Тусгай өвшөөрөл олгох үйл явцыг ил тод болгох; өргөдлийг ирмэгц нийтэд мэдээлэх</i>			Ашигт малтмалын газар Ашигт малтмалын газрын кадастрын хэлтэс
2		Сонгон шалгаруулалтын журмаар хайгуулын тусгай зөвшөөрөл	Сонгон шалгаруулалт нь хайгуулын тусгай зөвшөөрөл авч	• <i>Сонгон шалгаруулалтын комиссыг томилох үйл явцыг тодорхой зааж</i>			Ашигт малтмалын газар Ашигт малтмалын газрын кадастрын

		олгохтой холбоотой эрсдэл	улмаар ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл авах давуу эрхтэй болох нэг боломж учраас эрсдэл гарч болно	өгөх;			хэлтэс
3		Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох талаар орон нутгаас санал авахтай холбоотой эрсдэл	Орон нутгаас ирэх санал нь шийдвэрт шууд нөлөөлөх учраас татгалзсан хариу ирүүлсэн тохиолдолд авлигын эрсдэл үүсч болно.	- Иргэдэд уул уурхайн үйл ажиллагааны талаар ойлголт мэдлэгтэй болгох; - Орон нутгаас санал авах үйл явцыг шинэчлэх;			Ашигт малтмалын газар Ашигт малтмалын газрын кадастрын хэлтэс Аймгийн засаг дарга
4		Орон нутгаас газрын зөвшөөрөл авахтай холбоотой эрсдэл	Орон нутгаас газрын зөвшөөрөл авах үед, эсхүл орон нутгаас татгалзсан хариу өгсний дараа зөвшөөрөл авахын тулд Газрын алба эсвэл орон нутгийн шийдвэр гаргах эрх мэдэлтнүүдэд нөлөөлөхтэй холбоотой авлигын эрсдэл бий болдог	- Газрын өвшөөрөл олгох асуудалд оролцож буй талуудын дунд газрын үртгэл, зөвшөөрлийн нэгдсэн мэдээллийн сан үүсгэх; - Газрын тухай хууль болон Ашигт Малтмалын Тухай хуулиуд дах газрын тухай зүйл заалтуудад нэмэлт өөрчлөлт оруулах;			Ашигт Малтмалын Газар; Сумын Засаг Дарга; Сумын Газрын байцаагч;
5		Ашигт малтмалын нөөцийн тооцоо, үнэлгээний дүгнэлтэнд нөлөөлөхтэй холбоотой	Компани илүү ашиг олох, эсвэл жил бүр олборлох ёстой нөөцийн хэмжээнд хүрэхгүй байх тохиолдол байдаг тул, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэхийн тулд нөөцөө багаар тогтоолгох сонирхолтой байдаг.	- Эрдэс баялгийн нөөцийг тогтоож буй Геологи, уул уурхайн салбарын мэргэшсэн мэргэжилтэн, шинжээчдийг чадавхижуулах, баталгаажуулах; - Нөөцийн тооцоо, үнэлгээнд хөндлөнгийн шинжээчийн дүгнэлтийг харгалзан үзэж бусад төрийн бус байгууллага, хувийн компанийн төлөөллөөс			Уул уурхайн сайд; Эрдэс Баялгийн Мэргэжлийн Зөвлөл; Геологи, уул уурхайн салбарын мэргэшсэн мэргэжилтэн, шинжээч

				<i>тэнцүү оролцуулан хэлэлцүүлж, шийдвэрлэдэг болоход ухуулга, өлөөллийн ажил гүйцэтгэх;</i> <i>Буруу үгнэлт д гаргасан шинжээчдийн үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгох;</i>			
6		ТЭЗҮ-ийн дүгнэлтийг хурдан шуурхай гаргуулахтай холбоотой	Компани өөрсдийн үйл ажиллагааг хурдан эхлэх сонирхолтой байдаг. Мөн ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл авмагц жил тутмын төлөвлөгөөнүүдийг өгөх ёстой учраас, үйл ажиллагааг цагтаа эхлүүлж, төлөвлөгөөг хуулийн дагуу заагдсан хугацаанд өгөх сонирхолтой байдаг.	<i>Эрдэс баялгийн мэргэжлийн өвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэхээр өгсөн ТЭЗҮ-г үртэсэн хугацаа, өргөдөл гаргагч компани, хэлэлцүүлэгт оруулах хугацаа зэргийн талаарх мэдээллийг онлайнаар үрбгээн баталгаажуулж, олон нийтэд ил тод болгох;</i>			Уул уурхайн сайд; Эрдэс Баялгийн Мэргэжлийн Зөвлөл;
7		Бүтээн байгуулалтын зөвшөөрлүүдийг богино хугацаанд авах шийдвэрт нөлөөлөхтэй холбоотой	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл авмагц уурхайн компани үйл ажиллагаагаа хурдан эхлүүлэх сонирхолтой байдаг. Нөгөө талаас жил тутам батлуулж буй төлөвлөгөө болон түүний тайланг зохих хугацаанд өгөх шаардлага байдаг нь эдгээр зөвшөөрөл авах үйл явцыг хурдасгах сонирхлыг	<i>Зөвшөөрөл хүссэн өргөдөл бүртгэсэн хугацаа, өргөдөл гаргагч компани, хэлэлцүүлэгт оруулах хугацаа зэргийн талаарх мэдээллийг онлайнаар үрбгээн баталгаажуулж, олон нийтэд ил тод болгох;</i>			Тухайн зөвшөөрөл олгогч байгууллагын шийдвэр гаргагчид

8		Уул уурхайн компанийн үйл ажиллагаанд хийх хяналт шалгалттай холбоотой	төрүүлдэг. Хяналт хийхтэй холбоотой урьдчилан мэдээлэл өгдөггүй Хяналт шалгалт хийх хуудасны талаар мэдлэггүй байдал /хариуцлагагүй, бэлтгэлгүй байдаг учраас аргалхын тулд/ Хяналтын удирдамж, арга аргачлал хангалтгүй	• <i>Хяналт шалгалтын хууль үрж з зохицуулалтын давхардлыг багасгах;</i> • <i>Хяналт шалгалттай холбоотой мэдээ, мэдээллийн сан бий болгох, хяналт шалгалтын тооцр дүн зэрэг мэдээллийг нээлттэй, ил тод болгох;</i> • <i>Хяналт, шалгалттай холбоотой мэдээллийн түгээлтийг сайжруулах;</i> • <i>Уул уурхайн компаниуд дотооддоо хяналт шалгалт хийдэг болох;</i>			МХЕГ, улсын байцаагч нар АМГ Байгаль орчны газар, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, байгаль хамгаалагч Бүх шатны Засаг дарга нар Бүх шатны ИТХ
9		Орон нутагт үзүүлж буй хандив, тусламжтай холбоотой	Сумын үйл ажиллагаатай холбоотой /баяр ёслол, засвар үйлчилгээ, барилга байгууламж гэх мэт/ хандив тусламж дэмжлэгийн хүрээнд Орон нутагтай хамтран ажиллах загвар гэрээний хүрээнд ОНХС-д дэмжлэг үзүүлэх, нэмэлт хөрөнгө оруулалтын хүрээнд	• <i>Орон нутагтай хамтран ажиллах талаар нарийвчлан тусгагдсан зүйл заалт бүхий гэрээний загвар гаргах;</i> • <i>Орон нутаг, уул уурхайн компани хоорондын харилцан уялдаатай хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх;</i>			Орон нутгийн бүх шатны Засаг дарга нар Орон нутгийн бүх шатны ИТХ
10		Иргэд, уул уурхайн компани хоорондын зөрчилтэй холбоотой	Уул уурхайн компаниудын үйл ажиллагааг хязгаарлах сонирхол Мэдээлэл багатай, сөрөг хандлага	• <i>Талуудын үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгох;</i> • <i>Мэдээллийн үүдтээж, ил тод байдлыг сайжруулах;</i> • <i>Уул уурхайн компани,</i>			Нутгийн иргэд ТББ, иргэний нийгмийн байгууллага Хөдөлгөөн

			ихтэй	нутгийн иргэд хоорондын харилцааг сайжруулах, итгэлцлийг нэмэгдүүлэх, тайлагнадаг, санал солилцдог механизмыг бий болгох;			
11		Ашигт малтмал ашиглах, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, тайлантай холбоотой	Батлуулах хугацааг хурдасгах Хуурамч мэдээ тайлан бэлтгэх Торгуулийн хэмжээг бууруулах	• <i>Ашигт малтмал ашиглах, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, тайланг батлах хугацааг тодорхой зааж өгөх;</i> • <i>Батлагдсан уулын ажлын өлөвлөгөө, тайланд бусад агентлагаас хяналт тавьж болох мэдээллийн системийг бий болгох;</i>			АМГ, Аймгийн мэргэжлийн хяналт
12		Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө батлуулахтай холбоотой	Батлуулах хугацааг хурдасгах Учруулсан хохирлыг багаар тогтоолгох, Хуурамч төлөвлөгөө гаргах	• <i>Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батлах үйл явцад бусад агентлагаас хяналт тавьдаг системийг бий болгох;</i> • <i>Байгаль орчинд нөлөөлийн байдлын дүгнэлт, нөхөн сэргээлттэй холбоотой дүгнэлтүүдийг гаргахад өнөөллийн бүсийн иргэдээс санал авдаг системийг сайжруулах;</i>			Байгаль орчны яам Байгаль орчны газар МХЕГ Газрын даамал Нөлөөллийн бүс дэх иргэдийн төлөөлөл Сав газрын захиргааны төлөөлөл
13		Ашигт малтмалын борлуулалттай холбоотой	Татвараас зайлсхийх	• <i>Татварын орчинег сайжруулах;</i>			Татварын Ерөнхий Газар Гаалийн Ерөнхий газар МХЕГ
14		Уурхайг хаах	Биелэлтийг шалгах	• <i>Биелэлтийг үнэлэх</i>			АМГ, МХЕГ, Орон

		шийдвэр гаргуулах хүрээнд	удирдамж, арга аргачлал хангалтгүй Давхар хяналтын механизм байхгүй	<i>нарийвчилсан арга зүй, удирдамжтай болох;</i> • <i>Уурхайн хаалтын биелэлтийг хянах комиссийн бүрэлдэхүүнийг томилох үйл явцыг нарийвчлан зааж өгөх;</i>			нутгын засаг дарга, Орон нутгийн байгаль хамгаалагч Байгаль орчны улсын байцаагч Байгаль орчны төрийн бус байгууллага
15		Хуулийн тодорхойгүй байдал	Хариуцлагаас зайлсхийх нөхцөлийг бүрдүүлсэн Тодорхойгүй, бүрхэг Зүйл заалт дутмаг Эрх үүргийн давхцал Хяналт шалгалтыг зохицуулсан заалт дутмаг	• <i>Одоо байгаа хууль журмуудын заалтуудыг үү ил нарийвчлах;</i> • <i>Нэг байгууллагад эсвэл албан тушаалтанд хэт их эрх мэдэл өгөхгүй эсвэл нэг эрх мэдлийг хэт олон хүнд хуваарилахгүй байх;</i> • <i>Хариуцлагаас зайлсхийх нөхцөл үүсгэхүйц биш болгох;</i>			Сум, баг, дүүргийн Засаг дарга Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар
16		Нөхөн сэргээлтн барьцаа хөрөнгийн хүрээнд	Хариуцлагаас зайлсхийх нөхцөлийг бүрдүүлсэн Тус заалт нь өөрөө авлигын шинжтэй Хяналт байхгүй	• <i>Хяналтын механизмтай болох;</i> • <i>Хариуцлага тооцдог болох;</i>			Байгаль орчин ногоон хөгжил аялал жуулчлалын яам Уул уурхайн компани Орон нутгийн засаг дарга